

ISSN 2707-5826 DOI: 10.37128/2707-5826-2024-1

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Сільське господарство та лісівництво

Agriculture and Forestry

№ 1 (32), 2024 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Сільське господарство
та лісівництво
№ 1 (32)**

**Вінниця
2024**

Журнал науково-виробничого та
навчального спрямування
"СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЛІСІВНИЦТВО"
"AGRICULTURE AND FORESTRY"

Заснований у 1995 році під назвою
"Вісник Вінницького державного
сільськогосподарського інституту"

У 2010-2014 роках виходив під назвою "Збірник наукових
праць Вінницького національного аграрного університету".

З 2015 року "Сільське господарство та лісівництво"
Ідентифікатор медіа R30-05174 (рішення Національної
ради України з питань телебачення та радіомовлення
від 25.04.2024 р. №1337)

Головний редактор

кандидат сільськогосподарських наук, професор **Мазур В.А.**

Заступник головного редактора

кандидат сільськогосподарських наук, професор **Дідур І.М.**

Члени редакційної колегії:

доктор біологічних наук, професор, академік НААН України **Мельничук М.Д.**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Вдовенко С.А.**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Ткачук О.П.**

кандидат географічних наук, доцент **Мудрак Г.В.**

кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Панцирева Г.В.**

кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Паламарчук І.І.**

кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Цицюра Я.Г.**

доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН,
ст. наук. співробітник **Черчель В.Ю.**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Полторецький С.П.**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Клименко М.О.**

доктор сільськогосподарських наук, ст. наук. співробітник **Москалець В.В.**

Dr. hab, prof. **Sobieralski Krzysztof**

Dr. Inż **Jasińska Agnieszka**

Dr. hab, prof. **Siwulski Marek**

Doctor in Veterinary Medicine **Federico Fracassi**

Видавець: Вінницький національний аграрний університет

Відповідальний секретар – **Мазур О.В.**, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Редагування, корекція й переклад на іноземну мову – **Кравець Р.А.**, доктор
педагогічних наук, доцент.

Комп'ютерна верстка – **Мазур О.В.**

ISSN 2707-5826

©ВНАУ, 2024

DOI: 10.37128/2707-5826

"СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЛІСІВНИЦТВО"**"AGRICULTURE AND FORESTRY"***Журнал науково-виробничого та навчального спрямування 02'2024 (32)*

ЗМІСТ

РОСЛИННИЦТВО, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

- ДІДУР І.М., БАНДРОВСЬКИЙ Д.В.** ВПЛИВ ПРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ТА ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ СИМБІОТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ПОСІВІВ ГОРОХУ 5
-
- ПАЛАМАРЧУК В.Д., КРИЧКОВСЬКИЙ В.Ю.** ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ЗЕРНОВУ ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ПРИДАТНИХ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА БІОЕТАНОЛУ 15
-
- ЦИГАНСЬКИЙ В.І., МАШЕНКО В.В.** ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ 27
-
- ПАНЦИРЕВА Г.В.** ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ТА ЯКОСТІ НАСІННЄВОЇ ПРОДУКЦІЇ СОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ 40
-
- ЗАБАРНИЙ О.С., ЗАБАРНА Т.А.** ОСОБЛИВОСТІ ДОГЛЯДУ ЗА ПОСІВАМИ РІПАКУ ОЗИМОГО У ВЕСНЯНИЙ ПЕРІОД 50
-
- ГУЦОЛ Г.В., МАЗУР О.В.** РІСТ ТА РОЗВИТОК СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ 62
-
- ПОЛІЩУК М.І., МАЧОК І.О.** ВПЛИВ ЗЕЛЕНИХ ДОБРІВ НА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЧОРНОЗЕМУ ОПІДЗОЛЕНОГО В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ 76
-
- МАЗУР О.В., МАЗУР О.В.** ПЛАСТИЧНІСТЬ І СТАБІЛЬНІСТЬ СОРТІВ КВАСОЛІ ЗВИЧАЙНОЇ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНІСТЮ 93
-
- ПАЛАМАРЧУК І.І.** СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ РОСЛИН ТА ВИНОГРАДУ В УМОВАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ САДІВНИЦТВА 109
-
- RUDSKA NINA, YAKOVETS LIUDMILA, TARAS RENSKYI** ROSE DISEASES AND THEIR CONTROL IN THE CONDITIONS OF VINNYTSIA REGION 121
-

ШКАТУЛА Ю.М., ВОТИК В.О. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НУТУ ЗА ДІЇ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ І ГЕРБІЦИДІВ	140
MONARCH V.V. PROJECT PROPOSALS FOR THE CONSTRUCTION OF PARK FACILITIES	153
ЄЛІСАВЕНКО Ю.А., НЕЙКО І.С., МАТУСЯК М.В., КВАСНЕВСЬКИЙ О.А. СТАН ПРИРОДНИХ ДУБОВИХ ЛІСІВ ФІЛІЇ «ДАШІВСЬКЕ ДЛМГ», ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	161
ТКАЧУК О.П., БОНДАРЕНКО М.І. ІНТЕНСИВНІСТЬ НАКОПИЧЕННЯ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ У ҐРУНТІ ТА ЗЕРНІ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОВТОРНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ	173
ALIEKSIIEV O., VRADII O., SALYAMON A. INTENSITY OF HEAVY METALS ACCUMULATION BY VEGETABLE CULTURES FOR DIFFERENT DURATION OF THEIR VEGETATION	188
ЦИГАНСЬКА О.І., СЛОБОДЯНЮК Е.О. ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА РОЗВИТОК РОСЛИН СОЇ	205

Журнал внесено в оновлений перелік наукових фахових видань України Категорія Б з сільськогосподарських наук під назвою «Сільське господарство та лісівництво» (підстава: Наказ Міністерства освіти і науки України 17.03.2020 №409).

Адреса редакції: **21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 46-00-03**

Вінницький національний аграрний університет

Електронна адреса: *selection@vsau.vin.ua* адреса сайту: (*http://forestry.vsau.org/*).

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням: Редакційної колегії журналу, протокол № 17 від 14.02.24 року; Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 8 від 26.02.2024 року.

УДК 630*228:633.872(477.44)
DOI:10.37128/2707-5826-
2024-1-13

**СТАН ПРИРОДНИХ
ДУБОВИХ ЛІСІВ ФІЛІЇ
«ДАШІВСЬКЕ ДЛМГ»,
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»**

Ю.А. ЄЛИСАВЕНКО, кандидат
с.-г. наук, ст. наук. співробітник, ДП «Вінницька
лісова науково-дослідна станція»
І.С. НЕЙКО, доктор с.-г. наук, старший
науковий співробітник
М.В. МАТУСЯК, кандидат с.-г. наук, доцент
О.А. КВАСНЕВСЬКИЙ, магістр, Вінницький
національний аграрний університет

В статті висвітлено проблеми досліджень стану природних дубових лісів філії «Дашівське ДЛМГ» ДП «Ліси України», яка перебуває в функціональній структурі Центрально-Західного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства. В матеріалах статті проведено аналітичний огляд та систематизовано отриманні дані повидільної бази даних лісовпорядкування лісогосподарського підприємства. Результатом аналізу даних лісовпорядкування та візуального огляду в межах природних дубових лісів філії «Дашівське ДЛМГ» є визначення таксаційних показників ділянок природних дубових лісових насаджень насінневого та вегетативного та насіннево-вегетативного походження

Встановлено, що природні дубові лісів в межах лісового фонду філії «Дашівське ДЛМГ» представлені вегетативними та насінневими насадженнями та одна ділянка насіннево-вегетативна за походженням.

Визначено, що найбільші площі насаджень 7-го класу віку – 64,0 га і 9-го класу віку – 77,9 га. Найменші площі зайняті природними дубовими насадженнями 3-го класу віку – 2,4 га і 6-го класу віку – 7,4 га. Встановлено, що найбільша участь дуба у складі деревостанів (6-5 одиниць) характерна для насаджень 11-го класів віку. Найнижча частка дуба у деревостанів віком від 20 до 40 років. У цих насадженнях участь дуба може знижуватися до 1-2 одиниці, що свідчить про ускладнення умов природного поновлення дуба.

Встановлено, що найбільшим загальним запасом характеризуються насадження 7-го, 9-го і 11-го класів віку, що зумовлено відповідно їхніми найбільшими площами та цілком високою продуктивністю. Найбільший середній запас деревостанів 8-го-9-го класів віку – 310,0-272,9 м³/га. Отриманні дані від аналітичного огляду та візуальних спостережень, що супроводжувалися замірами показують, що прослідковується тенденція до зменшення частки природних лісів дуба в межах підприємства. Результатом досліджень є встановлення того, що в природних лісах дуба обстеженого підприємства переважно відсутнє стійке природне відновлення головної лісотвірної породи. Також на основі візуальних обстежень виявлено, що в умовах свіжого грудю на ділянці свіжій грабово-ясеневій діброві зустрічається природне поновлення дуба.

Ключові слова: природні ліси, насінневі, вегетативні, природне поновлення, продуктивність, дуб звичайний.

Табл. 5. Рис. 3. Літ. 19.

Постановка проблеми. Активізація процесу господарського освоєння природних лісових ландшафтів Вінницького Побужжя призвела до того, що в їх структурі стали переважати штучно відтворені деревостани основної лісотвірної породи регіону дуба звичайного. Людський вплив призвів до зниження біологічної стійкості дубових лісів, а також інтенсивне використання

лісових культур як лісомисливських угідь, в комплексі з негативним впливом кліматичних чинників утруднило лісовідновні процеси. Збережені корінні дубові ліси філії «Дашівське ДЛМГ» є важливими осередками збереження корінного біотичного та ландшафтного різноманіття в умовах переходу від Побужжя до Придніпров'я в межах Східноподільського регіону.

Аналіз останніх публікацій. Проблематиці дослідження природних дубових лісів в умовах Лівобережного Придніпров'я присвячено ряд наукових праць науковців УкрНДЛГА ім. Г.М. Висоцького [5, 8, 15], в яких вони висвітлили динаміку природного поновлення дуба звичайного. В більшості наукових праць Ткача В.П., Діденка М.М., Кобця О.В., Румянцева М.Г. та ін. висвітлюються проблеми забезпечення та збереження природного поновлення дуба як під наметом лісу так і на зрубках [5, 8, 15, 17]. В працях С.Є. Сендоніна комплексно розглядаються питання процесу лісовідновних в дубових деревостанах під наметом лісу в умовах Правобережної частини України [16]. В умовах Вінницької області питання дослідження стану природних дубових лісів в межах Подністров'я розглядається в працях [3, 6], в межах Побужжя [2, 4, 7, 11,12] і в межах Придніпров'я [13, 19].

Проблемі насінневого поновлення дуба під впливом діяльності диких копитних тварин присвячені наукові праці дослідників НЛТУ України у співавторстві із закордонними дослідниками, які стосуються переважно Західного Полісся та Північного Лісостепу [1, 10, 18].

Методика досліджень. Дослідження проводили у природних дубових лісах філії «Дашівське ДЛМГ», які мають різні таксаційні показники в умовах свіжих, вологих грабових дібров та грабово-ясеневих дібров. Закладалися тимчасові пробні площі (ТПП) за відповідності до прийнятих методик в лісівництві та лісовій таксації [9, 14] відповідно до СОУ 02.02-37-476:2006 «Площі пробні лісовпорядні. Метод закладання» [14]. Розподілення дубових лісонасаджень за таксаційними показниками вивчали на основі звітних матеріалів бази лісовпорядних даних ВО «Укрдержліспроєкт» (станом на 01.01.2012) і обробляли на персональному комп'ютері за допомогою програмно-функціонального забезпечення «Лісовий портал».

Результати досліджень. На основі аналітичних досліджень матеріалів повидільної бази лісовпорядних даних ВО «Укрдержліспроєкт» для філії «Дашівське ДЛМГ» та оглядово-візуальних обстежень ділянок лісів, де зростає дуб звичайний в складі насадження нами встановлено, що природні дубові ліси підприємства мають переважно насінневе (природне) та вегетативне (порослеве) походження, а також є невелика ділянка на якій насадження є насіннево-вегетативного походження. Інформація щодо походження природних дубових лісостанів наведена на рис. 1.

За показниками рис. 1. у межах підприємства переважають природні дубові насадження переважно насінневого походження. Площа насінневих деревостанів складає 228,1 га (94%).

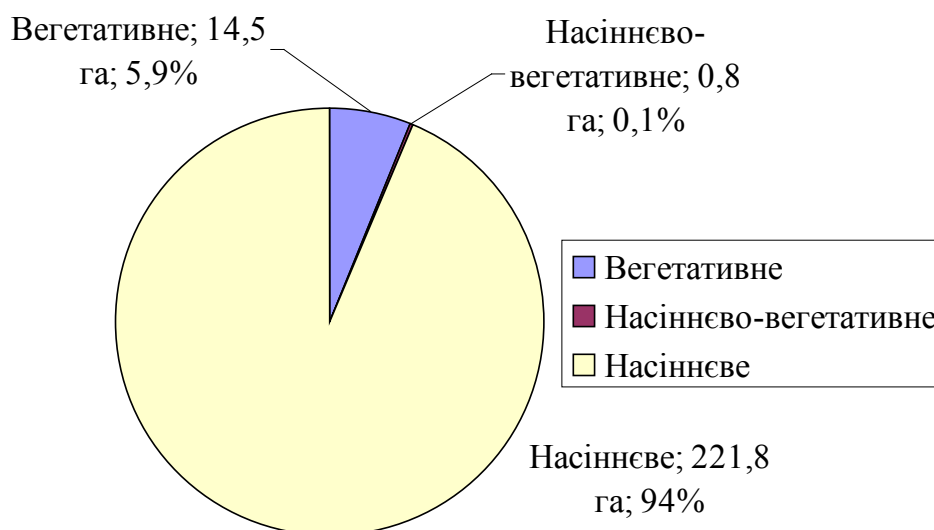

Рис. 1. Природні дубові ліси філії «Дашівське ДЛМГ» за походженням
Джерело: сформовано на основі власних досліджень

Площа насаджень вегетативного походження становить 14,5 га (5,9%). І площа лісової ділянки насіннєво-вeгетативного походження становить 0,8 га (0,1%). Інформація щодо розподілення природних дубових лісів у розрізі типів лісу наведена на рис. 2.

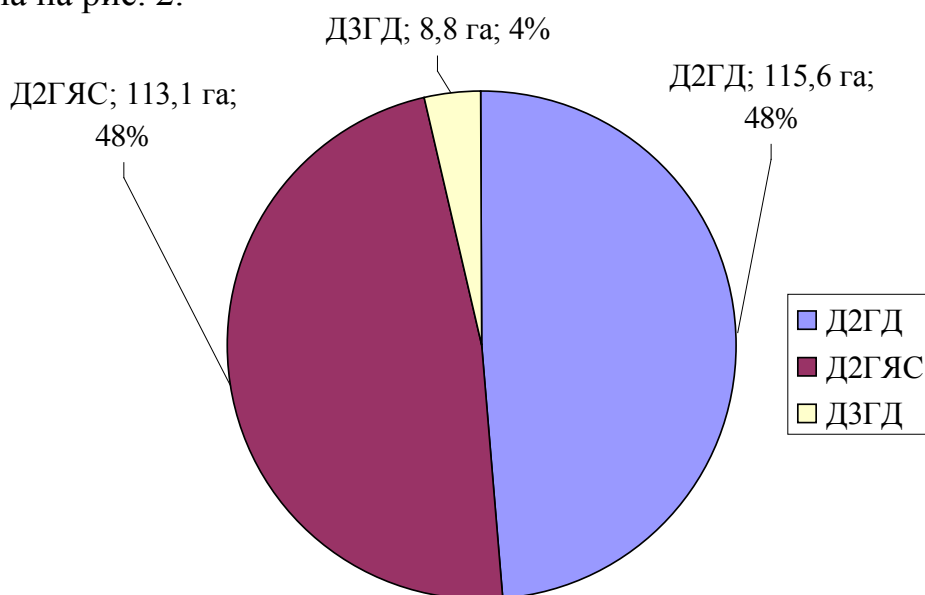

Рис. 2. Типи лісу дубових природних деревостанів філії «Дашівське ДЛМГ»

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

За показниками рис. 2. природні дубові ліси підприємства зосереджені у 3-х типах лісу. Найбільші площі деревостанів представлені свіжою грабовою дібровою (Д2ГД) – 115,6 га (48%) та свіжою грабово-ясеневою дібровою (Д2ГЯС) – 113,1 га (48%). У вологій грабовій діброві (Д3ГД) зосереджено лише 14,5 га насаджень (5,9%).

Розподілення природних дубових насаджень в умовах філії «Дашівське ДЛМГ» за класами віку в межах лісових масивів підприємства наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Дубові насадження за класами віку в філії «Дашівське ДЛМГ»

Класи віку	Середній склад деревостанів	Площа, га	Середній бонітет	Середня повнота	Загальний запас, м ³	Середній запас м ³ /га	Середній приріст, м ³ /га
21-30	4Я32Д32КЛГ2ГЗ+БП+ЛПД+ОС+ЯВ	15,0	1,0	0,8	2100	140	5,6
31-40	5Г32ЛПД1Д31Я31КЛГ+БП+ЯВ	2,4	1,0	0,7	336	140	4,0
41-50	4Я32Д31КЛГ3ГЗ+ЯВ+ЛПД+ЧШ+БП	15,7	1,0	0,75	3375,5	215,0	4,7
51-60	4Я33Г32Д31ЛПД+КЛГ+ЧШ	15,9	1,0	0,72	4006,8	252,0	4,6
61-70	4Я33Г31Д31ЛПД1БП	7,4	1,0	0,65	1831,5	247,5	3,8
71-80	6Г32Д32ЯЗ+ЛПД+ЧШ	64,0	1,0	0,65	15929,6	248,9	3,3
81-90	4Д31Я31КЛГ3ЛПД1ГЗ+БП+ЯВ	8,5	1,0	0,65	2635	310,0	3,6
91-100	6Д34ГЗ+ЯЗ+ЛПД+БП	77,9	1,0	0,62	21258,91	272,9	2,9
101-110	4Д32ЛПД4ГЗ+КЛГ+ЯЗ+ВЛЧ	7,5	1,7	0,64	1929,75	257,3	2,5
111-120	5Д32ЯЗ3ГЗ+КЛГ+ЯВ	23,2	1,6	0,64	6008,8	259,0	2,3
Всього/середнє		237,5	1,13	0,68	59411,86	234,26	3,73

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

За показниками таблиці 1 найбільші площі насаджень 7-го класу віку – 64,0 га і 9-го класу віку – 77,9 га. Найменші площі зайняті природними дубовими насадженнями 3-го класу віку – 2,4 га і 6-го класу віку – 7,4 га. Незважаючи на значні площі лісостанів 7-го і 9-го класів віку у цих насадженнях спостерігається мінімальна частка дуба – 1-2 одиниць (7-й клас віку). Найбільша частка дуба присутня у насадженнях 9-го та 11-го класів віку (6-5 одиниць). Дані щодо частки дуба в складі насаджень представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Розподілення насаджень за часткою дуба у складі дубових деревостанів природного походження в умовах філії «Дашівське ДЛМГ»

Частка дуба у складі (одиниць)	Середній вік насаджень	Площа, га	Середній бонітет	Середня повнота	Загальний запас	Середній запас на га	Середній приріст, м ³ /га
6-5	107	22,3	1,6	0,64	29360,8	274,4	2,6
4-3	100	52,3	1,4	0,64	28000,0	280,0	2,8
2-1	75	162,9	1,0	0,65	18555,0	247,4	3,3
Всього/середнє	94	237,5	1,3	0,64	75915,8	267,3	2,9

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

За показниками таблиць 1 і 2 найбільша участь дуба у складі деревостанів (6-5 одиниць) характерна для насаджень 11-го класів віку. Найнижча частка дуба у деревостанів віком від 20 до 40 років. У цих насадженнях участь дуба може знижуватися до 1-2 одиниці, що свідчить про ускладнення умов природного поновлення дуба.

Стигли та перестійні насадження дуба є високобонітетні і мають 2-й бонітет. Насадження молодшого віку мають вищу продуктивність (9-й клас віку – 1-й бонітет). Дані щодо розподілення насаджень за бонітетами наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Розподілення дубових насаджень природного походження за бонітетами в умовах філії «Дашівське ДЛМГ»

Бонітет	Середній склад деревостанів	Середній вік, років	Площа, га	Середня повнота	Середній запас на га м ³ /га	Середній приріст, м ³ /га
I-II	4ДЗ1ЯЗ1КЛГЗ ЛПД1ГЗ+БП+ЯВ	84	237,5	0,65	257,1	3,0

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

За показниками таблиці 3 в насадженнях переважають 1-2 клас бонітетів. Площа природних дубових лісів 1-2 бонітету становить 237,5 га. Низькобонітетні насадження природних дубових лісів в умовах підприємства відсутні. Переважаюча повнота насаджень більшості насаджень підприємства – 0,68-0,75. Стигли та перестійні насадження відрізняються зниженням середньої повноти до 0,62-0,64. Найнижча повнота дубових лісостанів природного походження 9-го класу віку – 0,62 і вони також переважно зростають на ділянках свіжої грабово-ясеневої діброви, де в складі насадження домінують ясен звичайний та граб звичайний, що зазвичай ускладнює нормальний ріст та розвиток основної лісо твірної породи дуба звичайного, а також унеможливує процес природного поновлення власне самого дуба.

У таблиці 4 наведено розподілення насаджень природного походження за повнотою в умовах підприємства. За наведеними показниками таблиці 4

Таблиця 4

Розподілення дубових насаджень природного походження за повнотою в умовах філії «Дашівське ДЛМГ»

Повнота	Середній склад деревостанів	Середній вік, років	Площа, га	Середній бонітет	Загальний запас, м ³	Середній запас на га м ³ /га	Середній приріст, м ³ /га
0,5-0,6	4ЯЗ2ДЗ1КЛГЗГЗ +ЯВ+ЛПД+ ЧШ+БП	92	131,7	1,2	33399,12	253,6	2,8
0,7-0,8	4ДЗ1ЯЗ1КЛГЗЛПД1ГЗ +БП+ЯВ	76	105,8	1,2	27603,22	260,9	3,4

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

низькоповнотні насадження 0,5-0,6 переважно старшого віку від 90 до 110 років. Середній вік таких деревостанів становить 100 років. Площа їх складає 131,7 га. Площа високоповнотних дубових насаджень 0,7-0,8 становить 105,8 га. Ці деревостани переважно 76-річного віку. Найбільшим загальним запасом характеризуються насадження 7-го, 9-го і 11-го класів віку, що зумовлено відповідно їхніми найбільшими площами та цілком високою продуктивністю. Найбільший середній запас деревостанів 8-го-9-го класів віку – 310,0-272,9 м³/га. Найменший запас у насаджень 3-го класу віку (336 м³/га). Природні лісостани характеризуються значним зниженням середніх запасів починаючи із 10-го класу віку. Середній приріст становить 2,3-5,6 м³/га. Найменший приріст у стиглих та перестійних насаджень – 2,3-2,5 м³/га. Найбільший приріст спостерігається у 3-му і 2-му класах віку – 4,0 і 5,6 м³/га. Після проведених візуальних обстежень та досліджень у кварталах та виділах лісництва підприємства було виявлено, що у досліджених деревостанах філії «Дашівське ДЛМГ» за переважанням участі дуба звичайного відмічена ділянка із наявним підростом головної корінної лісотвірної породи. Підріст дуба звичайного зосереджений у свіжій грабово-ясеневій діброві в таблиці 5.

Таблиця 5

Таксаційна характеристика дубових лісів природного походження із наявним природним поновленням дуба звичайного

Кв/виділ	Площа, га	Склад насаджень	Вік, років	Висота, м	Діаметр, см	Бонітет	Повнота	Запас на 1 га	ТЛУ	Підріст		
										склад	вік	густота, тис. шт./га
Дашівське лісництво												
41/6	5,1	4ЯЗЗДЗ2Г З1ЛПД	120	24	32	2	0,50	230	Д2ГЯС	4ДЗЗЯЗ2ВГ Л1ЛПД	6	1,0

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

Інформаційні дані щодо наявності природного поновлення дуба звичайного в лісових масивах лісництв в умовах філії «Дашівське ДЛМГ». За показниками таблиці 5, природне поновлення дуба звичайного виявлене ділянці зрубу дуба звичайного у свіжій грабово-ясеневій діброві (рис. 3).

Рис. 3. Ділянка з природного поновлення дуба на зрубі в умовах Дашівського лісництва філії «Дашівське ДЛМГ»

Джерело: сформовано на основі власних досліджень

Густота природного поновлення становить 0.6-1 тис. шт./га. Це переважно підріст 4-6 років як за переважання так і частки у 3-4 одиниці дуба.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У структурі природних дубових лісів філії «Дашівське ДЛМГ» переважають лісостани переважно насінневого походження. Площа насінневих деревостанів складає 228,1 га (94%). Площа насаджень вегетативного походження становить 14,5 га (5,9%). І площа лісової ділянки насіннево-вегетативного походження становить 0,8 га (0,1%). Природні дубові ліси в умовах філії зосереджені у 3-х типах лісу. Найбільші площі деревостанів представлені свіжою грабовою дібровою (Д2ГД) – 115,6 га (48%) та свіжою грабово-ясеневною дібровою (Д2ГЯС) – 113,1 га (48%). У вологій грабовій діброві (Д3ГД) зосереджено лише 14,5 га насаджень (5,9%). Найбільші площі насаджень 7-го класу віку – 64,0 га і 9-го класу віку – 77,9 га. Найменші площі зайняті природними дубовими насадженнями 3-го класу віку – 2,4 га і 6-го класу віку – 7,4 га. Незважаючи на значні площі лісостанів 7-го і 9-го класів віку у цих насадженнях спостерігається мінімальна частка дуба – 1-2 одиниць (7-й клас віку). Найбільша частка дуба присутня у насадженнях 9-го та 11-го класів віку (6-5 одиниць). Найбільша участь дуба у складі деревостанів (6-5 одиниць) характерна для насаджень 11-го класів віку. Найнижча частка дуба у деревостанів віком від 20 до 40 років. У цих насадженнях участь дуба може знижуватися до 1-2 одиниці, що свідчить про ускладнення умов природного поновлення дуба.

Переважаюча повнота насаджень більшості насаджень підприємства – 0,68-0,75. Стиглі та перестійні насадження відрізняються зниженням середньої повноти до 0,62-0,64. Найнижча повнота дубових лісостанів природного походження 9-го класу віку – 0,62.

Найбільшим загальним запасом характеризуються насадження 7-го, 9-го і 11-го класів віку, що зумовлено відповідно їхніми найбільшими площами та цілком високою продуктивністю. Найбільший середній запас деревостанів 8-го-9-го класів віку – 310,0-272,9 м³/га. Найменший запас у насаджень 3-го класу віку (336 м³/га). Природні лісостани характеризуються значним зниженням середніх запасів починаючи із 10-го класу віку. Середній приріст становить 2,3-5,6 м³/га. Найменший приріст у стиглих та перестійних насаджень – 2,3-2,5 м³/га. Найбільший приріст спостерігається у 3-му і 2-му класах віку – 4,0 і 5,6 м³/га. У досліджених деревостанах філії «Дашівське ДЛМГ» за домінування дуба звичайного відмічені ділянки із наявним підростом головної корінної лісотвірної породи. Підріст дуба звичайного переважно зосереджений у свіжих грабово-ясеневих дібровах. Густота природного поновлення дуба складає 1-2 тис. шт./га. Це переважно 4-х або 6-ти річний підріст як за домінування так і частки у 3-4 одиниці дуба. Відповідно постає проблематика подальших досліджень збереження та інтенсифікації природного поновлення дуба під впливом копитних мисливських тварин. Дані дослідження необхідно провести як під наметом материнських деревостанів так і на зрубках.

Список використаної літератури

1. Антоненць Н.В. Особливості насінного поновлення дуба та його супутників під впливом середо утворюючої діяльності диких копитних тварин у дібровах Лісостепової і Степової зон. *Науковий вісник НЛТУ*. 2002. Вип. 12. № 8. С. 51-56.
2. Василевський О.Г., Єлісавенко Ю.А., Нейко І.С., Монарх В.В. Сучасний стан природних деревостанів дуба ДП «Вінницьке ЛГ». *Сільське господарство та лісівництво*. 2017. № 3 (7). С. 129-139.
3. Василевський О.Г., Нейко І.С., Єлісавенко Ю.А., Матусяк М.В. Характеристика структури та лісовідновних процесів природних лісостанів дуба ДП «Крижопільське ЛГ». *Сільське господарство та лісівництво*. 2018. № 1 (10). С. 19-29.
4. Василевський О.Г., Єлісавенко Ю.А., Зленко О.П., Монарх В.В. Лісовідновні процеси у природних дубових лісостанах ДП «Вінницьке ЛГ». *Агробіологія*. 2018. №1 (138). С. 201-209.
5. Діденко М.М. Стан дубового поновлення під наметом лісу в Лівобережному. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2018. Вип. 132. С. 25-34.
6. Єлісавенко Ю.А., Нейко І.С., Василевський О.Г., Прищепя А.М. Стан природних дубових лісів ДП «Могилів-Подільське ЛГ». *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Сільськогосподарські науки»*. 2022. Вип. 4 (100). С. 78-90. DOI:<https://doi.org/10.31713/vs420226>.
7. Єлісавенко Ю.А., Василевський О.Г., Нейко І.С., Матусяк М.В. Стан природних дубових лісів філії «Жмеринське лісове господарство». *Наукові доповіді НУБіП України*. 2023. № 5 (105). 10 с. DOI:[https://doi.org/10.31548/dopovidi5\(105\).2023.021](https://doi.org/10.31548/dopovidi5(105).2023.021).
8. Кобець О.В., Ткач В.П. Типологічна та просторова структура штучних дубових насаджень Великоанадальського лісового масиву та їхнє відновлення. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2016. Вип. 128. С. 28-38.
9. Лісотаксаційний довідник / уклад. А.М. Білоус, С.М. Кашпор, В.В. Миронюк, В.А. Свинчук, О.М. Леснік. Київ: Видавничий дім «Вінніченко», 2021. 424 с.
10. Лустюк Т.В. Вплив освітленості під наметом деревостанів на кількість і якість природного насінневого поновлення дуба звичайного (*Quercus robur* L.) у вологих суборах Західного Полісся. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25. № 1. С. 87-91.
11. Матусяк М.В., Нейко І.С., Єлісавенко Ю.А. Характеристика структури та лісовідновних процесів природних дубових лісостанів ДП «Хмільницьке ЛГ». *Сільське господарство та лісівництво*. 2019. №1 (12). С. 131-141. DOI:[10.37128/2707-5826-2019-1-10](https://doi.org/10.37128/2707-5826-2019-1-10).
12. Нейко І.С., Єлісавенко Ю.А., Монарх В.В. Стан природних дубових лісів ДП «Бершадське ЛГ». *Сільське господарство та лісівництво*. 2019. № 2 (13). С. 205-216. DOI:[10.37128/2707-5826-2019-2-17](https://doi.org/10.37128/2707-5826-2019-2-17).

13. Нейко І.С., Матусяк М.В., Єлісавенко Ю.А., Панкова С.О. Характеристика природних дубових лісів та природного поновлення в умовах ДП «Тульчинське ЛМГ». *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. № 4 (27). С. 166-182. DOI:10.37128/2707-5826-2022-4-12.

14. Площі пробні лісовпорядні. Метод закладання: СОУ 02.02-37-476:2006. [Чинний від 2007-05-01]. К.: Мінагрополітики України, 2006. 32 с. (Стандарт організації України).

15. Румянцев М.Г., Солодовник В.А., Чигринець В.П., Луначевський Л.С., Кобець О.В. Особливості формування і відтворення природних лісостанів дуба звичайного Лівобережного Лісостепу України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2016. Вип. 128. С. 63-73.

16. Сендонін С.Є. Вікова динаміка кількості природного поновлення дуба звичайного під наметом пристигаючих насаджень. *Науковий вісник НУБіПУ. Серія : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2015. Вип. 216 (1). С. 72-77.

17. Ткач В.П. Сучасний стан природних лісостанів дуба звичайного Лівобережного Лісостепу України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2009. Вип. 116. С. 79-84.

18. Kaliszewski A. Cost analysis of artificial and natural oak regeneration in selected forest districts. *Forest Research*. 2017. Vol. 78 (4). P. 315-321.

19. Vasylevskyi O., Neyko I., Yelisavenko Yu., Matusiak M. Characteristics of natural oak forests of in SE «Khmilnytske lisove hospodarstvo» and implementation of measure for their generation. *Scientific Horizons*. 2021. 24 (2). P. 37-46. DOI: 10.48077/scihor.24(2).2021.37-46.

Список використаної літератури у транслітерації / References

1. Antonets N.V. (2002). Osoblyvosti nasinnoho ponovlennia duba ta yoho suputnykiv pid vplyvom seredo utvoriuiuchoi diialnosti dykykh kopytnykh tvaryn u dibrovakh Lisostepovoi i Stepvovoi zon [*Peculiarities of seed renewal of oak and its companions under the influence of environment-forming activity of wild ungulates in the thickets of the Forest-Steppe and Steppe zones*]. *Naukovyi visnyk NLTU – Scientific Bulletin of NLTU*. Issue 12. № 8. 51-56. [in Ukrainian].

2. Vasylevskyi O.H., Yelisavenko Yu.A., Neiko I.S., Monarkh V.V. (2017). Suchasnyi stan pryrodnykh dubovykh lisostaniv DP «Vinnytske LH» [*Current state of natural stands of oak of SE "Vinnytsia LG"*]. *Silske hospodarstvo ta lisivnytstvo – Agriculture and forestry*. № 7 (Vol. 1). 130-140. [in Ukrainian].

3. Vasylevskyi O.H., Neiko I.S., Yelisavenko Yu.A., Matusiak M.V. (2018). Kharakterystyka struktury ta lisovidnovnykh protsesiv pryrodnykh lisostaniv duba DP «Kryzhopil'ske LH» [*Characterization of the structure and reforestation processes of natural oak forest stands of SE "Kryzhopil'ske LG"*]. *Silske hospodarstvo ta lisivnytstvo – Agriculture and forestry*. №1 (10). 9-29. [in Ukrainian].

4. Vasylevskyi O.H., Yelisavenko Yu.A., Zlenko O.P., Monarkh V.V. (2018). Lisovidnovni protsesy u pryrodnykh dubovykh lisostanakh DP «Vinnytske LH». [*Reforestation processes in natural oak forests of SE "Vinnytsia LG"*]. *Ahrobiolohiia*

– *Agrobiology*. №1 (138). 201-209. [in Ukrainian].

5. Didenko M.M. (2018). Stan pryrodnoho ponovlennia duba zvychainoho pid nametom lisu v Livoberezhnomu Lisostepu [*State of oak restoration under a forest tent in the Left-bank Forest Steppe*]. *Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiia – Forestry and agroforestry*. Issue 132. 25-34. [in Ukrainian].

6. Yelisavenko Yu.A., Neiko I.S., Vasylevskyi O.H., Pryshchepa A.M. (2022). Stan pryrodnykh dubovykh lisiv DP «Mohyliv-Podilske LH» [*State of natural oak forests of SE "Mohyliv-Podilske LG"*]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Serii "Silskohospodarski nauky – Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management. Series "Agricultural Sciences"*. Issue 4 (100). 78-90. [in Ukrainian]. DOI:<https://doi.org/10.31713/vs420226>.

7. Yelisavenko Yu.A., Vasylevskyi O.H., Neiko I.S., Matusiak M.V. (2023). Stan pryrodnykh dubovykh lisiv filii «Zhmerynske lisove hospodarstvo» [*The state of natural oak forests of the Zhmerynka Forestry branch*]. *Naukovi dopovidi NUBiP Ukrainy – Scientific reports of NUBiP of Ukraine*. №5 (105). DOI:[https://doi.org/10.31548/dopovidi5\(105\).2023.021](https://doi.org/10.31548/dopovidi5(105).2023.021). [in Ukrainian].

8. Kobets O.V., Tkach V.P. (2016). Typolohichna ta prostorova struktura shtuchnykh dubovykh nasadzhen Velykoanadalskoho lisovoho masyvu ta yikhnie vidnovlennia [*Typological and spatial structure of artificial oak plantations of the Velykii Anadol forest massif and their restoration*]. *Lisivnytstvo ta ahrolisomelioratsiia – Forestry and agroforestry*. Issue 128. 28-38. [in Ukrainian].

9. Lisotaksatsiinyi dovidnyk (2021). [*Forest tax guide*] / uklad. A.M. Bilous, S.M. Kashpor, V.V. Myroniuk, V.A. Svynchuk, O.M. Lesnik. Kyiv: Vydavnychiy dim «Vinnichenko». [in Ukrainian].

10. Lustiuk T.V. (2015). Vplyv osvitenosti pid nametom derevostaniv na kilkist i yakist pryrodnoho nasinnievoho ponovlennia duba zvychainoho (*Quercus robur L.*) u volohykh suborakh Zakhidnoho Polissia [*The effect of illumination under the canopy of stands on the quantity and quality of natural seed regeneration of the common oak (Quercus robur L.) in the wet sub-forests of the Western Polissia*]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*. Issue 25. № 1. 87-91. [in Ukrainian].

11. Matusiak M.V., Neiko I.S., Yelisavenko Yu.A. (2019). Kharakterystyka struktury ta lisovidnovnykh protsesiv pryrodnykh dubovykh lisostaniv DP «Khmilnytske LH» [*Characteristics of the structure and reforestation processes of natural oak forest stands of SE Khmelnytske*]. *Silske hospodarstvo ta lisivnytstvo – Agriculture and forestry*. № 1 (12). 131-141. DOI:[10.37128/2707-5826-2019-1-10](https://doi.org/10.37128/2707-5826-2019-1-10). [in Ukrainian].

12. Neiko I.S., Yelisavenko Yu.A., V.V. Monarkh (2019). Stan pryrodnykh dubovykh lisiv DP «Bershadske LH» [*State of natural oak forests of SE "Bershadske LG"*]. *Silske hospodarstvo ta lisivnytstvo – Agriculture and forestry*. № 2 (13). 205-216. DOI: [10.37128/2707-5826-2019-2-17](https://doi.org/10.37128/2707-5826-2019-2-17) [in Ukrainian].

13. Neiko I.S., Matusiak M.V., Yelisavenko Yu.A., Pankova S.O. (2022). Kharakterystyka pryrodnykh dubovykh lisiv ta pryrodnoho ponovlennia v umovakh DP «Tulchynske LMH» [*Characterization of natural oak forests and natural regeneration in the conditions of SE "Tulchynske LMG"*]. *Silske hospodarstvo ta lisivnytstvo – Agriculture and forestry*. № 4 (27). 166-182. DOI:10.37128/2707-5826-2022-4-12 [in Ukrainian].
14. Ploshchi probni lisovporiadni. Metod zakladannia (2006). [*Areas trial forest management. Method of laying*]. SOU 02.02-37-476:2006 (Chynnyi vid 2007-05-01). K.: Minahropolityky Ukrainy. [in Ukrainian].
15. Rumiantsev M.H. Solodovnyk V.A., Chyhrynets V.P., Lunachevskiy L.S., Kobets O.V. (2016). Osoblyvosti formuvannia i vidtvorennia pryrodnykh lisostaniv duba zvychainoho Livoberezhnoho Lisostepu Ukrainy [*Features of formation and reproduction of natural forest stands of oak of the usual Left Bank Forest Steppe of Ukraine*]. *Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiia – Forestry and agroforestry*. Issue 128. 63-73. [in Ukrainian].
16. Sendonin S.Ie. (2015). Vikova dynamika kilkosti pryrodnoho ponovlennia duba zvychainoho pid nametom prystyhaiuchykh nasadzhen [*Age dynamics of the amount of natural renewal of common oak under the canopy of new plantations*]. *Naukovyi visnyk NUBiPU. Serii : Lisivnytstvo ta dekoratyvne sadivnytstvo – Scientific Bulletin of NUBiPU. Series: Forestry and decorative horticulture*. Issue 216 (1). 72-77. [in Ukrainian].
17. Tkach V.P. (2009). Suchasnyi stan pryrodnykh lisostaniv duba zvychainoho Livoberezhnoho Lisostepu Ukrainy [*Current status of natural forest stands of oak of the usual Left Bank Forest Steppe of Ukraine*]. *Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiia – Forestry and agroforestry*. Issue 116. 79-84. [in Ukrainian].
18. Kaliszewski A. (2017). Cost analysis of artificial and natural oak regeneration in selected forest districts. *Forest Research*. Vol. 78 (4). 315-321. [in English].
19. Vasylevskiy O., Neyko I., Yelisavenko Yu., Matusiak M. (2021). Characteristics of natural oak forests of in SE «Khmilnytske lisove hospodarstvo» and implementation of measure for their generation. *Scientific Horizons*. 24 (2). 37-46. DOI: 10.48077/scihor.24(2).2021.37-46 [in English].

ANNOTATION

STATE OF NATURAL OAK FORESTS BRANCHES OF «DASHIVSKE HUNTING FORESTRY «SE «FORESTS OF UKRAINE»

The article highlights the problems of researching the state of natural oak forests of the Dashivske State Forestry and Hunting Range Branch of the State Enterprise «Forests of Ukraine», which is part of the functional structure of the Central-Western Interregional Forestry and Hunting Administration. The article presents an analytical review and systematization of the data obtained from the forest management database of the forestry enterprise. The result of the analysis of forest management data and visual inspection within the natural oak forests of the Dashivske SFE branch is the determination of taxonomic indicators of natural oak forest plantations of seed and vegetative and seed-vegetative origin. It has been established that natural oak forests within the forest fund of

the Dashivske SFE are represented by vegetative and seed plantations, and one site is seed-vegetative in origin. It has been determined that the largest areas of plantations are of the 7th age class – 64.0 hectares and the 9th age class – 77.9 hectares. The smallest areas are occupied by natural oak plantations of the 3rd age class – 2.4 hectares and the 6th age class – 7.4 hectares.

It has been established that the largest participation of oak in the composition of stands (6-5 units) is characteristic of stands of the 11th age class. The lowest proportion of oak is in stands aged 20 to 40 years. In these stands, oak participation can decrease to 1-2 units, which indicates the complication of the conditions for natural oak. It was found that the largest total stock is characterized by stands of the 7th, 9th, and 11th age classes, which is due to their largest areas and quite high productivity, respectively. The largest average stock of stands of the 8th-9th age classes is 310.0-272.9 m³/ha. The data obtained from the analytical review and visual observations accompanied by measurements show that there is a tendency to reduce the share of natural oak forests within the enterprise. The results of the research show that the natural oak forests of the surveyed enterprise mostly lack sustainable natural regeneration of the main forest-forming species. Also, on the basis of visual inspections, it was found that in the conditions of fresh piles on the site of a fresh hornbeam-ash oak forest, natural oak regeneration occurs.

Key words: natural forests, seed, vegetative, natural renewal, productivity, common oak.

Table 5. Fig. 3. Lit. 19.

Авторські дані

Слісавенко Юрій Анатолійович – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник ДП «Вінницька лісова науково-дослідна станція» УкрНДЛГА (21036, м. Вінниця, вул. Праведників Світу, 39. e-mail: yelis2009@ukr.net).

Нейко Ігор Степанович – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, ДП «Вінницька лісова науково-дослідна станція» (21036, м. Вінниця, вул. Праведників Світу, 39. e-mail: ihor_neyko@ukr.net).

Матусяк Михайло Васильович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри лісового та садово-паркового господарства, Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3. e-mail: mikhailo1988@gmail.com).

Квасневський Олександр Анатолійович – магістр спеціальності «Садово-паркове господарство», Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3. e-mail: sasha.kvasnevskyi@gmail.com).

Yelisavenko Yurii Anatoliyovych – PhD, senior researcher of SE «Vinnytsia Forest Research Station» (21036, 39, Pravednykiv Svit St., Vinnytsia. e-mail: yelis2009@ukr.net).

Neyko Ihor Stepanovych – Doc., senior researcher of SE «Vinnytsia Forest Research Station» (21036, 39, Pravednykiv Svit St., Vinnytsia. e-mail: yelis2009@ukr.net).

Matusyak Mikhailo Vasyliovych – PhD, associate professor, head of the Department of Forestry and Landscape Gardening, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna str., Vinnytsia. e-mail: mikhailo1988@gmail.com).

Kvasnevskyi Oleksandr Anatoliiovych – Master's degree in Gardening and Park Management, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna str., Vinnytsia. e-mail: mikhailo1988@gmail.com).